

Predgovor:

Zašto baš međunarodno privatno pravo, i zašto baš priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka? Već prva rečenica u razradi u radu, na strani br 6, "Međunarodno privatno pravo je grana koja uređuje privatnopravne odnose, gde spadaju:

- građanska stanja fizičkih i pravnih lica,
- obligacionopravni odnosi,
- stvarnopravni odnosi,
- trgovinski odnosi,
- bračni i porodični odnosi i naslednopravni odnosi".

daje odgovor na ova pitanja. Razvojem saobraćaja, napretkom komunikacionih tehnologija, otvaranjem granica, padom "gvozdene zavese", došlo je do naglog povećanja međunarodne saradnje, kako na državnom, tako i na ekonomskom planu. Pogledajmo, samo na trenutak, istoriju. 1970., Evropa je bila podeljena "gvozdenom zavesom", na istočni, komunistički i zapadni, dekadentni kapitalistički deo. Kina je imala hermetički zatvorene granice, rat u punom jeku između Severne i Južne Koreje, sa ratnim aktivnostima u Vijetnamu, Afrika je imala probleme sa aparthejdom... Samo dvadeset godina kasnije, nema više Berlinskog zida, SSSR se otvara prema svetu, Kina prelazi u tranziciju ka kapitalizmu, aparthejd je mrtav, a Južna i Severna Koreja počinju diplomatske odnose. Danas, 2010, svega dvadeset godina kasnije, ekonomija je, kao kišobran, prekriva granice, briše razlike, i dovodi nas u situaciju da , na primer, u jednom gotovom automobilu imamo delove koji su pravljeni u 10 različitih država, od sirovina koje su nabavljene iz još 5 država, sa radnicima koji su na privremenom ili stalnom radu iz ukupno 20 država. Uđimo samo, virtuelno, u jedan supermarket u Beogradu i pogledajmo: beli luk iz Kine, pangaius riba iz Vijetnama, pasulj iz Bosne, masline iz Grčke, morska riba iz Španije, kafa iz Brazila...

Čitav ovaj asortiman je dobavljen sklapanjem ugovora sa posrednicima, proizvođačima, veletrgovinama koje su većinom van granica naše zemlje. Međunarodno privatno pravo obuhvata sve pravne odnose koji se javljaju pri sklapanju ugovora između lica iz različitih država. Imajući u vidu naglu globalizaciju koja je od naše planete učinila globalno selo, verujem da je međunarodno pravo grana prava koja tek treba da se razvija i proučava, jer je njena primena osnov međunarodne ekonomije i nezaustavljivog procesa globalizacije. Priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka je, po meni, i najinteresantniji deo ove pravne oblasti, jer je međunarodna saradnja uslovljena reciprocitetom pri donošenju i izvršenju sudskih i arbitražnih odluka.

Pravne norme koje pripadaju grani međunarodnog privatnog prava imaju problem izbora merodavnog prava, odnosno, izbegavanje mogućeg sukoba zakona koji proističe iz postojanja međunarodno obeleženih situacija. Na primer, kada ugovor sklapaju državljani različitih država ili prodavac iz jedne zemlje prodaje robu kupcu iz druge, koji je plasira na tržište treće zemlje, postavlja se pitanje primene prava jedne, druge ili treće države sa kojom je dati ugovor povezan. To je pitanje koje proističe iz postojanja više paralelnih državnih sistema privatnog prava. Odgovor na njega daju posebne norme međunarodnog privatnog prava, tzv. kolizione norme. Ovde se nužno postavlja pitanje međunarodne nadležnosti sudova i drugih organa da postupaju u datoj stvari, kao i pitanje priznanja i izvršenja strane odluke. U našem osnovnom zakonu u oblasti međunarodnog privatnog prava Zakonu o rešavanju sukoba

zakona sa propisima drugih zemalja (ZRSZ) iz 1982. godine, koji mnogi domaći autori nazivaju Zakonom o međunarodnom privatnom pravu (ZMPP) regulisana je materija sukoba zakona i sukoba jurisdikcija.

Osnovni zaključak do koga sam došla na kraju ovog rada je očigledna neophodnost usaglašavanja odredbi ZRSZ o deliktnom statutu sa rešenjima koje usvaja EU. Trenutno, problem likalizacije je rešen principom *lex loci delicti commissi*, odnosno, u zavisnosti od toga da li je radnja pozitivna ili negativna, prema mestu u kome se nalazilo odgovorno lice u trenutku njenog preduzimanja ili mesto u kome je trebalo da dela. Zakonodavac je bio naklonjen uvođenju principa *in favorem vicimae* u slučaju da se mesto izvršenja delikta i mesto nastupanja posledice ne nalaze u istoj državi. U tom smislu, merodavno može biti bilo koje od ovih prava, u zavisnosti od toga koje je u konkretnom slučaju povoljnije za oštećenog. Svakako da će inicijativa poteći od oštećenog. Preovlađujući stav doktrine jeste da o tome treba da odluči sud. Međutim, oštećeni je taj koji najbolje zna šta je u konkretnom slučaju za njega povoljnije, budući da to zavisi od okolnosti konkretnog slučaja, ali i stanja u kome se žrtva nalazi.

Šta mogu da predložim na osnovu dosadašnjih istraživanja ove tematike? Jasno je, da podnošenje zahteva za nadonadu štete koja je nastala usled prekida pregovora za zaključenje ugovora može biti predmet dilema. Sporno je da li on proističe iz ugovorne ili vaugovorne odgovornosti. U našem pravu, uglavnom se zastupa deliktни karakter predugovorne odgovornosti. U pogledu neosnovanog obogaćenja koje je posledica isplate nepostojećeg duga, merodavno je ono pravo koje ujedno reguliše odnos iz koga je dug nastao ili se pogrešno držalo da je nastao. S obzirom da će to uglavnom biti ugovor, treba primeniti član 19 ili član 20 ZRSZ, u zavisnosti od toga da li su stranke izabrale merodavno pravo za ugovor.

Može se zaključiti da naše pravo za određivanje merodavnog prava u ovoj materiji još uvek primenjuje tradicionalne tačke vezivanja. Potpisivanjem i ratifikacijom Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Evropskoj uniji, septembra 2008. godine, Republika Srbija je preuzela obavezu usaglašavanja zakonodavstva sa legislativom EU. Pri tome, ova dužnost se ne iscrpljuje približavanjem supstancijalnih normi, već celokupnog materijalnog prava, uključujući i kolizione norme. U materiji merodavnog prava za delikte, to bi značilo zamenu zastarelog kolizionog rešenja o favorizovanju oštećenog. U tom smislu je nužno usvajanje *lex loci damni*, uz uže tumačenje u skladu sa Regulativom Rim II, što ima za posledicu smanjenje elastičnosti rešenja, ali doprinosi pravnoj sigurnosti. Korektiv ove krute kolizione norme za sve specifične (postojanje prethodnog pravnog odnosa) ili atipične slučajeve (postojanje slabe veze sa državom čije je pravo redovno merodavno) treba tražiti u uvođenju zajedničkog redovnog boravišta, autonomije volje i specijalne klauzule odstupanja kao novih rešenja u ovoj materiji, na način na koji to čini Regulativa Rim II.

Iako naš Zakon sadrži posebne kolizione norme njihov domašaj je znatno sužen jer se odnose samo na slučajeve neosnovanog obogaćenja, *negotiorum gestio* i upotrebe stvari bez posloводства. U pogledu neosnovanog obogaćenja postojeća koliziona norma je u skladu sa osnovnim rešenjem Regulative. Međutim, ona se treba proširiti uvođenjem mogućnosti za primenu prava države zajedničkog redovnog boravišta oštećenog i odgovornog lica, mesta u kome je došlo do neosnovanog obogaćenja i specijalne klauzule odstupanja. Osnovno domaće koliziono rešenje za nezvano vršenje tuđeg posla je poslednja supsidijarna tačka

----- CEO RAD MOŽETE PREUZETI NA SAJTU -----

<http://www.maturskiradovi.net/eshop/>

**POGLEDAJTE VIDEO UPUTSTVO SA TE STRANICE I PORUČITE RAD
PUTEM ESHOPA , REGISTRACIJA JE OBAVEZNA.**

MOŽETE NAS KONTAKTIRATI NA E-MAIL: maturskiradovi.net@gmail.com